

18. Сімейний кодекс України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. *Офіц. сайт ВР України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

19. Закон України “Про заборону репродуктивного клонування людини” від 14 груд. 2004 р. № 2231-IV. *Офіц. сайт ВР України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2231-15>.

20. Наказ МОЗ України “Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров’я України” від 28 верес. 2012 р. № 751. *Офіц. сайт ВР України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12>.

21. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням” від 18 січ. 2001 р. № 2240-III. *Офіц. сайт ВР України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2240-14>.

Надійшла до редколегії 15.05.2018 р.

УДК 336.226

ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Курносів О. В.,

ст. викладач кафедри обліку та оподаткування;

Хижняк М. І.,

студент;

Марченкова А. В.,

студент,

*Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ “Університет банківської справи”,
м. Харків*

Розглянуто проблеми державної політики у сфері оподаткування, проаналізовано чинники впливу трансформаційних процесів на політику у сфері оподаткування. Визначено основні складові інноваційної діяльності, досліджено світовий досвід. Розроблено загальну структуру плану інноваційних заходів у сфері оподаткування.

Ключові слова: державна політика, оподаткування, інновації, світовий досвід, трансформаційні процеси.

Kurnosov O. V.,

Senior Lecturer of Accounting and Taxation Department;

Khizhnyak M. I.,

Students;

Marchenkova A. V.,

Students,

*Kharkiv educational and scientific Institute
of the state higher education institution “Banking University”,
Kharkiv*

THE INFLUENCE OF TRANSFORMATION PROCESSES ON TAXATION POLICY

The article deals with the problems of the state policy in the field of taxation, analyzes the factors of the influence of transformation processes on the taxation policy. The main components of innovation activity, world experience are determined. The general structure of the plan of innovative measures in the field of taxation is developed.

Key words: state policy, taxation, innovation, world experience, transformation processes.

Постановка проблеми. Одним із важливих факторів економічного зростання країни є реалізація ефективної податкової політики. Держава з її допомогою впливає на економічну систему країни. Ключовим завданням податкової політики у ринкових умовах є формування такої податкової системи, яка забезпечить економічне зростання, збільшення державних надходжень та соціальний розвиток країни. Таким чином, дослідження проблем податкової політики та впливу їх на економічний розвиток держави дуже актуальне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробленню теоретичних основ організації та регулювання податкових відносин присвячено праці низки зарубіжних вчених: Р. Багла, Р. Берда, К. Едель, В. Лексіна, Р. Мастрейва, Д. Стігліца, А. Швецова та ін. Зазначені питання досліджувались у роботах вітчизняних науковців В. Асадчева, В. Бодрова, О. Дроздовської, О. Кауна, В. Рибак, О. Сидорця, С. Слухая, В. Толубяка та ін. Реформування української економіки на всіх етапах її переходу до ринку супроводжувалося складними трансформаційними процесами як для держави загалом, так і для суб'єктів господарювання зокрема, що не повною мірою знайшло відображення в наукових працях. У сучасних умовах під впливом негативних явищ в економіці, викликаних фінансовою кризою, відповідні зміни ще більш суттєво позначаються на всіх сферах господарського життя країни. Це викликає необхідність наукового обґрунтування впливу трансформаційних процесів на політику у сфері оподаткування та визначення шляхів його вдосконалення.

Метою статті є визначення основних суперечностей у системі оподаткування. Основними завданнями, виходячи з цього, є дослідження і класифікація протиріч податкової системи України, порівняння їх із податками інших країн, пошук напрямів максимального вирішення цих протиріч з урахуванням інтересів усіх учасників податкового процесу.

Виклад основного матеріалу. В Україні податкова система постійно еволюціонує. Перша та найскладніша проблема, що існувала в податковій системі України протягом усіх років незалежності, аж до сьогодні, – це нестабільність та неузгодженість податкового законодавства. Довгі роки в Україні діяло безліч нормативно-правових актів, сотні законів і підзаконних актів, які лише ускладнювали податковий механізм, не виконуючи при цьому свого головного призначення – регулювання податкових відносин. Такий швидкий темп розвитку законодавчо-нормативної бази України не повністю відповідає вимогам Податкового кодексу України (ПКУ), прийнятого в 2010 р. Характерною є наявність високого податкового навантаження на капітал та людські ресурси, які в сучасних економічних умовах є двигунами становлення інвестиційно-інноваційної моделі економіки. Високе навантаження на фонд оплати праці та прибутку суб'єктів господарювання є фактором утримання інвестицій в основні фонди та розвитку людських ресурсів.

Податкова політика як складова фінансово-економічної політики об'єднує діяльність державних органів у сфері встановлення, правової регламентації та організації збору податків та податкових платежів до централізованих фондів грошових ресурсів держави. Їхній зміст і мета зумовлені соціально-економічним ладом суспільства, стратегічними цілями, що визначають розвиток національної економіки, соціальними групами, які перебувають у владі, та міжнародними зобов'язаннями держави у сфері державних фінансів. При розробленні податкової політики слід враховувати інтереси всіх сторін подат-

кових відносин. З одного боку, це спрямованість суб'єктів економіки на мінімізацію податкових платежів, а з іншого – інтереси держави, що вказують на необхідність повної реалізації своїх функцій. Ефективно-оптимальне співвідношення інтересів держави, платників податків та громадян досягається при науковому збігу критеріїв фіскальної достатності, економічної ефективності та соціальної справедливості. На сучасній стадії розвитку трансформаційних процесів у державі податкова політика повинна забезпечувати економічне зростання, сприяти створенню умов для регулювання господарства та стримування нерівностей у рівнях доходів населення.

Треба виділити, що головними недоліками податкової політики в Україні є: нестабільність та несумісність податкового законодавства; нерівномірний розподіл податкового навантаження на фізичних та юридичних осіб; нераціональна система податкових пільг та звільнень; недостатня фіскальна ефективність податкової системи; складність системи адміністрування податків.

Тому подальшого рішення вимагають такі проблем, як необхідність зниження податкового навантаження на фонд оплати праці, а також значні тимчасові та фінансові витрати суб'єктів господарювання на ведення податкового обліку та звітності, сплату податків. У свою чергу, надмірне податкове навантаження на фонд оплати праці є причиною іншої проблеми – високого рівня податкового навантаження на бізнес, тобто на суб'єктів господарювання. За думкою провідних експертів Національного інституту стратегічних досліджень, досить цікавим і корисним для України може бути досвід Словачької Республіки, яка розпочала розвиток економіки в таких же складних умовах, як і Україна [5]. До податкової реформи Словаччина мала велику кількість податкових знижок, пільг, преференцій та спеціальних режимів. При цьому, як і в нинішній Україні, їхні обсяги та адресати безпосередньо залежали від того, яка політична сила була у влади. При проведенні податкової реформи в країні було скасовано 80 % всіх податкових пільг. Спеціальні податкові режими застосовуються тільки в депресивних районах, вони зрозумілі, прозорі і мають часові рамки. Словаччині вдалося створити найбільш сприятливе середовище для ведення бізнесу. Ця країна спростила законодавство, зменшила втручання в господарську діяльність підприємств, підвищила фіскальну продуктивність податків та рентабельність податкової служби [4].

Незважаючи на зміни в податковій системі України, із прийняттям ПКУ ще однією проблемою залишається безсистемне та необґрунтоване надання податкових пільг у значних розмірах, що посилює податкове навантаження на ефективні підприємства, які сумлінно платять податки.

Не можна залишити без уваги наявність недостатньої фіскальної ефективності податкової системи. Через значущий тіньовий сектор економіки, існування якого стає можливим завдяки використанню схем мінімізації та ухилення від сплати податків, держава втрачає значний обсяг фінансових ресурсів. Це розглядається як наслідок нестачі та малоефективного контролю з боку податкових органів за збором податків. Не менш важливою залишається проблема адміністрування податків та зборів. Неefективна і надмірно витратна для держави та бізнесу система адміністрування податків і зборів не може забезпечити повноцінне наповнення державного бюджету з одночасним дотриманням консенсусу між державою в особі податкових органів та податковими платниками. Через значний обсяг бюджетних втрат від оптимізації податкових зобов'язань податкова служба вводить додаткові заходи та обмеження, під дію яких часто потрапляють сумлінні податкові

провайдери. Показовою є ситуація з введенням Єдиного реєстру податкових накладних, який ускладнив підготовку податкової звітності для платників ПДВ, хоча був введений для боротьби з недобросовісними податками. Крім цього, до прийняття ПКУ діяло 115 форм податкової звітності та 75 прикладних програм, тепер в Україні визначено всього 74 форми податкової звітності, але при цьому 121 додаток до них [1].

Група контрольних завдань має своїм призначенням створити всі необхідні умови для соціально-економічного розвитку країни, оживлення ділової та підприємницької активності, створення відповідних умов для інноваційного та інвестиційного розвитку, стимулювання економічних зав'язків. До цієї групи можна віднести такі завдання: залучення прямих іноземних інвестицій, створення сприятливих умов оподаткування; забезпечення рівномірного розподілу податкового навантаження; створення умов для реалізації принципу соціальної справедливості в податковій діяльності; формування правових основ для легалізації доходів громадян; поступове наближення основ податкового законодавства України до законодавства країн Єврозони.

Враховуючи умови та стан розвитку економіки України, слід зазначити, що вирішення проблем податкової політики має відбуватися за кількома напрямками.

По-перше, це вдосконалення законодавчого забезпечення системи оподаткування шляхом уточнення окремих положень ПКУ, метою якого є підвищення відповідальності за недотримання норм та положень законодавства всіх суб'єктів податкових правовідносин. Виплата податків повинна мати обов'язковий характер. Систему штрафів та санкцій, а також громадську думку в країні повинно бути сформовано таким чином, щоб несплата або несвоєчасна сплата податків була менш вигідною платникові податків, ніж своєчасне та чесне виконання зобов'язань перед бюджетом.

По-друге – забезпечення рівномірного розподілу податкового навантаження, якого можна досягти за допомогою більш детальної диференціації ставок податку на доходи фізичних осіб відповідно до отриманих доходів, диференціації ставок податку на прибуток залежно від виду діяльності підприємства, регресійного податкового обліку галузей, що сприяють розвитку науково-технічних розробок. Доцільно ввести диференційоване оподаткування податком на окремі групи товарів, що рівнозначне наданню податкових пільг певним галузям.

По-третє – перегляд чинних пільг, передбачених для платників податків, і збереження їх лише у промисловості та сільськогосподарському виробництві, соціальній сфері, для інвалідів та громадських організацій інвалідів. Адже деякі пільги взагалі не мають позитивного ефекту і створюють проблеми при веденні податкового обліку для платників податків.

В Україні й надалі фіксується велика кількість податкових правопорушень, пов'язаних з ухиленням від оподаткування, реалізації злочинних схем виведення підприємств у "тінь" тощо. Зауважимо, що ці негативні тенденції лише посилюються з розвитком кризових явищ. Отже, виконуючи основне завдання державної податкової політики, з метою компенсації втрат бюджету Державна фіскальна служба України, яка зараз активно розвивається, вживає заходів щодо посилення боротьби зі злочинністю у сфері оподаткування та розширення бази оподаткування [2]. Однак сьогодні не можна стверджувати, що організація та діяльність фіскальної служби є ефективною в умовах трансформації економіки. Характер відносин між органами подат-

кового контролю і платниками податків можна окреслити як такий, що викликає взаємну недовіру. Причинами цього є довірливі тлумачення податківцями податкового законодавства, завищення своїх службових повноважень, ігнорування презумпції невинності стосовно платників податків, вияви бюрократичного свавілля та корупції, що призводять до матеріальних втрат у підприємницькому секторі економіки.

Ефективне функціонування державного податкового менеджменту в умовах ринку потребує системного підходу до встановлення правил гри у сфері оподаткування для всіх учасників ринкових відносин та гармонійного поєднання об'єктивних та суб'єктивних процесів у сфері оподаткування з метою наближення та оптимального поєднання фіскальних цілей держави з цілями розвитку суб'єктів господарювання – платників податків. Податковий менеджмент підприємства повинен передбачати розроблення управлінських рішень, спрямованих на формування податкового потенціалу, податкової політики підприємства та підвищення їхньої ефективності. Його основна мета не повинна зводитися до абсолютної мінімізації податкових платежів, а полягати в активному впливі на максимізацію чистого прибутку підприємства при заданих параметрах податкового середовища і ринкової кон'юнктури.

Незважаючи на численні зміни, що перманентно відбуваються у сфері оподаткування і мають на меті вдосконалення податкової системи України, останню не позбавлено серйозних суперечностей і недоліків.

По-перше, податкова система характеризується передусім фіскальною спрямованістю, що є вирішальним чинником при реформуванні податкового законодавства, разом з тим її регуляторну функцію не зорієнтовано на стає економічне зростання. Таким чином, існує й постійно поглиблюється протиріччя між інтересами держави (у частині виконання фіскальної функції) і суб'єктами підприємницької діяльності.

По-друге, структуру оподаткування сформовано таким чином, що на виробництво покладається високе податкове навантаження, а на природні ресурси – низьке, що робить її несприятливою для розвитку економіки. Особливо загострюється ця суперечність на тлі тих змін, що відбуваються в податкових системах постсоціалістичних країн – нових членів ЄС, де у процесі податкових реформ вдалося суттєво послабити податкове навантаження на підприємницьку діяльність.

По-третє, нормативно-правова база у сфері оподаткування в Україні є складною та мінливою, а окремі законодавчі акти – недостатньо узгодженими між собою. Зокрема, чимало правових документів мають неоднозначне або недостатньо визначене тлумачення, що призводить до викривлень і порушень під час застосування їх і суттєвого зниження привабливості української економіки для зарубіжних інвесторів.

Це є досить гострою суперечністю, яку необхідно негайно вирішувати, у т. ч. через розгляд можливості скорочення податкової звітності та подовження податкового періоду. Усі ці та інші недоліки й суперечності викликають необхідність реформування податкової системи, метою якої є забезпечення достатності сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів, приведення податкової політики у відповідність до пріоритетів розвитку державної соціально-економічної політики, за умови сприяння поступовому і стабільному економічному зростанню на інвестиційно-інноваційній основі. Динаміка податкової системи України, починаючи з 1995 р., показує поступове зниження податкового навантажен-

ня на економіку підприємств. Зокрема, знижено ставки основних податків: ПДВ – з 28 до 20 %, податку на прибуток підприємств – з 30 до 25 %, а також запроваджено пропорційну шкалу оподаткування доходів громадян за ставкою 15 % і зменшено нарахування на фонд заробітної плати до соціальних фондів [2]. У деяких країнах ЄС також здійснено перехід до пропорційного оподаткування доходів громадян за значно вищою ставкою, зокрема: в Естонії – 24 %, Латвії – 25, Литві – 33, Словаччині – 19 % [3].

Висновки. Серед основних напрямів вирішення цих та інших суперечностей можна назвати: удосконалення інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом; відповідальне ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань; встановлення чітких правил регулювання взаємних зобов'язань держави і платників податків, дієвого контролю їхнього дотримання. Результати дослідження буде використано для розроблення подальших пропозицій у сфері вдосконалення податкової системи. Зокрема, планується опрацювання механізму упровадження законодавчих актів з оподаткування, визначення оптимальних ставок оподаткування, підвищення лібералізації звітності.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/spisok1/>.
2. Про затвердження Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015-2018 роки: Наказ ДФСУ від 12 лют. 2015 р. № 80, зі змінами і допов., внесеними Наказом ДФСУ від 30 квіт. 2015 р. № 310. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-prodiyalnist/63703.html>.
3. Статистика: частка податків у ВВП Європейського Союзу та України. *Економічний дискусійний клуб*. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/statystyka-chastka-podatkov-u-vvr-eyevropeyskogo-soyuzu-ta-ukrayiny>.
4. Meravy T. Tax reforms In Slovakia: A story of never-ending experiments? 7.11.2012 URL: <http://visegradrevue.eu/tax-reforms-in-slovakia-a-story-of-never-ending-experiments/>.
5. The Complete World Wide Tax & Finance Site. Slovakia Income Taxes and Tax Laws URL: http://www.worldwide-tax.com/slovakia/slovakia_tax.asp.

Надійшла до редколегії 15.05.2018 р.

УДК 351.127

ОСНОВНІ РИЗИКИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ РОБІТ І ПОСЛУГ У БУДІВНИЦТВІ

Митропан Т. К.,

*аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом,
м. Київ*

Обґрунтовано, що конкурсний механізм дозволяє знизити вартість необхідної замовнику продукції, забезпечити більш високий рівень прозорості та підконтрольності процесу купівлі-продажу та, зрештою, протистояти корупції. Проаналізовано можливі ризики, що виникають у процесі закупівлі товарів, робіт та послуг у сфері будівництва. Охарактеризовано юридичні, фінансові, комерційні, корупційні та інші види ризиків, визначено, що облік ризиків у будівництві дозволить підвищити ефективність реалізації будівельного проекту, скоротити собівартість будівельних робіт і мінімізувати збитки, пов'язані з впливом різних ризиків, підвищити ефективність внутрішньо-фірмового управління за рахунок упровадження нових форм і методів управління ризиками.

Ключові слова: ризики в будівництві, юридичні, фінансові, комерційні, корупційні ризики, управління ризиками.